Murály jsou budoucností veřejného prostoru. Je v nich estetika i inspirace, říká grafiťák

Josef Matyáš

29. července 2025

Premium

Diskuse
(3 příspěvky)
Přečíst
později
Sdílet
článek

„Murál udělá každou budovu atraktivnější. Nejde pouze o estetické vylepšení veřejného prostoru. Život chutná líp, když na vás místo šedé fasády dýchne kultura," říká Martin Igaz, autor nové velkoplošné malby v pražské čtvrti Libeň.

Reklama

Jak byste definoval slovo murál?

V doslovném překladu z angličtiny to znamená „nástěnná malba“. V současnosti jsou ale jako murály označovány hlavně velkoplošné malby ve veřejném prostoru. Podtrhávám slovo „velkoplošné“. Graffiti na zakázku, které tady má již dlouhou tradici, zahrnuje i menší malby, často na ploše pouze několika metrů čtverečních. U murálu se hraje na mnohem větším hřišti. Řekněme od 100 m^2 dále. A na rozdíl od pouličního graffiti vznikají murály vždy pouze legální cestou. Většinou je to odezva na přímou objednávku majitele dané budovy nebo plochy. Stále častější jsou případy, kdy majitel svou prázdnou zeď nabídne umělcům jako obří plátno. Často i bez představy, co tam chce mít namalováno.

S nadsázkou říkám, že dříve se rozpadne zeď než malba.

Kam murál nepatří?

Spíše bych řekl, kam patří. Myslím, že umění do veřejného prostoru ve vyspělé a svobodné společnosti přirozeně patří. Může inspirovat, akcentovat nějaké téma nebo prostě jednoduše potěšit kolemjdoucího. Zlepšit den. Líbí se mi, jak s murálem v posledních letech začali pracovat i „osvícení“ jedinci z řad českých developerů. Často už při projektování staveb rovnou myslí na uměleckou „třešničku na dortu“, která dodá danému projektu atraktivitu. Je to něco jako nadstandard, když si kupujete auto. Designový prvek, který tam nemusí být, neplní žádnou praktickou funkci, ale dodává to celku šmrnc. Myslím, že i pro potenciální bydlící je pak to místo mnohem atraktivnější než jenom bezduchý panelák.

Mluvíme spolu v parčíku, kde jste vytvořil svůj zatím největší murál v Praze. Co jeho vzniku předcházelo?

Oslovil mě pan Roman Jankot z občanského sdružení Naše Libeň, že by rádi zvelebili místo, kde on a jeho sousedé bydlí a které mají moc rádi. Jednalo se o slepý štít budovy otočený do vnitrobloku, kde je uprostřed zástavby krásný parčík a celá sousedská komunita se v něm každodenně schází. Ať už při venčení psů nebo jen tak na procházce. Měli už nějakou představu, kterou ladili během schůzek vlastníků bytových jednotek. Idea byla namalovat tam jakoby další budovy inspirované činžovními domy v okolí, venkovním posezením, zkrátka vyobrazit sousedskou pospolitost a komunitní život ve čtvrti Libeň.

Martin Igaz (* 1980)

Narodil se na Slovensku v Bánovcích nad Bebravou. Vystudoval obchodní akademii a vedle toho již od raných devadesátých let naplno propadl vášni jménem graffiti.

Hned jak odmaturoval, „vylétl z rodičovského hnízda“, odstěhoval se do Bratislavy a začal si sám vydělávat na živobytí. Kvůli pracovní kariéře se často stěhoval a vystřídal vícero měst, než se v roce 2006 definitivně usadil v Praze.

Celý kariérní život se věnoval obchodu, prošel vícero odvětvími od automotive až po e-commerce. Vedle toho stále maloval. Jeho láska k hudbě ho v Praze dostala k moderování dvou pravidelných pořadů na Rádiu SPIN, dělal šéfredaktora hudebního magazínu a několik let vedl webový portál zaměřený na hip-hop.

Dlouhá léta dělal dvě práce najednou. Přes den pracoval jako obchodní manager a po večerech a o víkendech maloval graffiti na zakázku nebo zdobil technikou airbrush nádrže motorek a kapoty automobilů.

V roce 2018 založil vlastní firmu Airbrush Praha, s. r. o., a několik posledních let se již na plný úvazek věnuje pouze tvorbě maleb na zakázku. Ať už murálů venku nebo technikou airbrush ve svém ateliéru.

Roman Jankot s pomocí umělé inteligenci vytvořil návrh vizuálu. Postupně ten „prompt“ *(zadání úkolu pro AI, pozn. red.)* ladil, dokud nevznikl grafický výstup, který rámcově splňoval jejich představu. Ten jsem dostal na stůl já. A jak už to u AI bývá, byla tam spousta skrytých nesmyslů. Z květináče trčelo obří lidské chodidlo, paní, která měla sedět na lavičce, se vznášela asi půl metru nad ní, cyklistovi chyběla hlava a tak dále. Když jsem všechny podobné nesmysly odstranil a ručně přemaloval detaily, vznikl definitivní návrh, který ještě následně schválili vlastníci bytových jednotek.

Murál je 23 metrů vysoký, 15 metrů široký a jeho spodní část je ještě o deset metrů širší. Jak jste na tak rozlehlou plochu návrh přenesl?
Projektorem jsem ho v noci promítl na zeď a z výškové plošiny si udělal základní proporční náčrt. Vyznačil jsem si, kde bude okno, kde balkon a podobně. Pak nasledovaly tři týdny práce na výškové plošině, kdy jsem kombinací fasádních barev a barevných sprejů murál namaloval.

Když jsem začal s malbou samotnou, objevily se zbylé nedokonalosti umělé inteligence. Každé okno bylo jinak velké, neseděly roviny, úhly a celkově tam byla další spousta logických nesmyslů. Takže jsem to s pomocí metru a vodováhy dával za pochodu – během malování – ještě všechno do pořádku.

Není tam v podstatě jediný metr malby, který by zůstal dokonale věrný původnímu návrhu. Aspoň nemůže nikdo říci, že je ta malba výtvorem umělé inteligence. Po prvním týdnu práce mi ovšem došlo, že fyzicky tak obrovskou plochu nebudu schopný v daném termínu zvládnout. Při práci ve výšce se plošina houpe a musíte chodidly neustále vyvažovat a chytat rovnováhu. Není to úplně ideální stav pro malování přesných tvarů nebo detailů, ale nohy si to užívaly jako celodenní pobyt v posilovně. Požádal jsem proto kolegu ze Slovenska, aby mi pomohl, když už mi docházely síly. Posílám touto cestou velké díky Mariánovi Palušovi do rodných Bánoviec. Jedná se o mého graffiti parťáka z mládí. Taky stará škola. Takže náš věkový průměr u zdi tvořil tak 47 let.

Proč jsou na obrazu nápisy „U parku v Důlku“ a „Prosíme nekopejte míčem o zeď“?
Parčíku se mezi místními už léta přezdívá Důlek. Tento název imaginární budovy vzešel ze vzájemné porady a domluvy vlastníků bytů. Nápis o míči je jasný. Za zdí jsou byty, takže když do stěny kopnete míčem, na druhé straně to samozřejmě rezonuje. No a když už se maluje, tak proč do celkového vizuálu místo původní plechové tabulky nedomalovat a nevsadit upozornění?

Policajti, padesátníci v mokasínech, neměli šanci, vzpomíná legenda streetartu

Znáte reakce lidí na vaše murály?
Když jsem pracoval na výškové plošině, moc jsem nevnímal, co se dole děje. Když jsem jednou sjel dolů, našel jsem na podvozku plošiny přilepený rukou psaný velmi milý vzkaz. Moc mě to potěšilo. Celkově jsem tam poznal spoustu milých lidí. Jedna paní nám třeba jako poděkování za to, co děláme, donesla koláč a kafe. Lidi se opakovaně ptali, zda něco nepotřebujeme. Mám dobrý pocit, když teď vidím, jak si náhodní kolemjdoucí murál fotí a celé rodiny si u malby dělají selfíčka.

Reklama

Nejvíc mě ale dostalo, když po dokončení malby zveřejnil jeden street art nadšenec fotku murálu ve facebookové skupině Úžasná místa v Česku. Fotka nasbírala během dvou dnů přes tři tisíce lajků a více než 100 sdílení. Když jsem pročítal komentáře, uvědomil jsem si, že takhle pozitivní reakce na svou práci jsem ještě asi ani nezažil. Zadání bylo, aby byl obrázek veselý, příjemný, optimistický. Evidentně se to povedlo splnit.

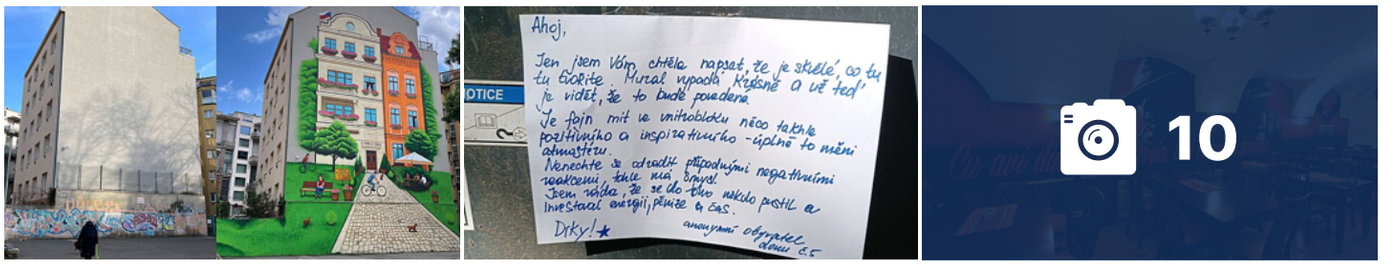

Jak dlouho murál vydrží?

Graffiti malby, které jsem dělal v rodném městě před pětadvaceti až třiceti lety, stále drží, přestože na obrazy prší a sněží.

S nadsázkou říkám, že dříve se rozpadne zeď než malba.

Reklama

Kdy jste vlastně poprvé vzal sprej do ruky a nakreslil svoje první graffiti?
Od narození jsem miloval kreslení, neustále jsem něco čmáral. Ve dvanácti letech *(rok 1992, pozn. red.)* mě táta vzal s sebou do Německa, kde v té době pracoval. Zrovna tam bourali starou průmyslovou čtvrť. Její obvodové zdi byly komplet posprejované graffiti malbami. Desítky a desítky metrů. Ta exploze barev a tvarů obklopující šedou jednotvárnost opuštěné fabriky mě fascinovala. Hned jak jsme se vrátili domů, vzal jsem tátovi z garáže sprej na auto a běžel to vyzkoušet.

Co jste namaloval?
Ukrytý v tmavé uličce jsem na zeď městské plovárny namaloval takovou svoji značku. Několik písmen s různými rádoby třírozměrnými ornamenty kolem. Aspoň já to tak vnímal. Pro kolemjdoucí to musely být hrozné klikyháky beze smyslu, pro mě to znamenalo strašně moc. Byl to bod nula, začátek cesty, po které kráčím doteď.

Podloubí olomouckého domu nově zdobí malba s poselstvím úlevy po covidu

Podle čeho jste si vybíral místa?
V té době ještě neexistovaly legální zóny. Dá se říci, že na Slovensku ještě neexistovalo ani graffiti samotné. Maloval jsem, kde to šlo. Na začátku třeba na obvodovou zeď fotbalového hřiště kousek od baráku rodičů. Potřeboval jsem se to někde naučit a tam byly ideální podmínky. Když jsem maloval z venkovní strany otočené do polí, nikdo mě tam neviděl a neprudil. A když už náhodou někdo šel kolem, viděl jsem ho přicházet zdálky, takže jsem měl čas zdrhnout. Spreje v té době byly šíleně natlakované, hrozně to stékalo. Člověk se s tím musel učit. Kolem roku 1997 ve městě postupně vznikla parta, která sdílela nadšení pro graffiti, a propuklo to naplno.

Honili vás někdy strážníci?
Několikrát.

A chytili?
Vždycky se mi podařilo utéct. Jednou se mi na útěku povedlo schovat a z úkrytu jsem musel sledovat, jak policajti kousek dál dohonili kamaráda a strašně ho zmlátili. Pak ho naložili do auta, odvezli na stanici a tam ho až do rána mlátili dál. V devadesátkách se s tím policie na

Slovensku moc nepárala. Tato událost hodně změnila můj pohled na věc. Uvědomil jsem si, že lepší bude si malováním vydělávat, než abych za to dostával výprask.

VIDEO: Plačící Masaryk i Dívka s orlicí, pouliční umělci ozdobili Olomouc

Malbám na zakázku se věnujete dlouhá léta. Kde hledáte inspiraci?

Všude. Koukám kolem sebe. Ono to ve mně tak nějak neustále probublává a spouštěče jsou všude. Prostě v každodenním životě. Třeba ranní kafe nebo kapka vody na keramickém obkladu v koupelně. Nebo zajímavý slovní tvar v knížce. Chytlavý rytmus. Samozřejmě kultura jako celek. To je neustálý koloběh dávání a přijímání mezi lidmi, co tvoří. Hodně čtu a neustále poslouchám hudbu. To jsou nekonečné studny inspirace. Moje největší pracovní dilema každé ráno je, co si v daný den pustím k práci jako hudební podklad. Celkově jsem hodně kulturně založený člověk. I proto velmi negativně vnímám, co se momentálně odehrává na Slovensku.

Jak dlouho trvá, než přijde nápad?
Manželka se často směje, když jdeme kolem nějaké holé zdi a já se začnu dojímat, jak skvělé místo pro malbu by to bylo. Je to taková moje nemoc z povolání. Někdy mi na první dobrou vyskočí i nápad, co bych tam namaloval. Už víckrát se stalo, že jsem pak šel s tím nápadem oslovit majitele zdi – a ono to klaplo. U komerčních zakázek, kdy dostanu vyloženě zadání nebo téma, tak mám někdy návrh hotový velice rychle. Jindy to trvá déle. Dobré nápady si už léta ukládám – do hlavy, skicáře nebo compu –, a mám tak vytvořenou docela objemnou databázi námětů. Záleží na tom, jestli se aktuální zadání spojí s nějakou mojí vizí, kterou už mám z předchozí doby uloženou. Někdy se to propojí hned. Zákazník ještě mluví – a já už mám před očima, jak to bude vypadat.

Existují radnice nebo instituce, které podporují vznik murálů třeba dotací nebo vypisováním soutěží?
Samozřejmě. V poslední době se stále častěji objevují takzvané *open calls*, tedy výzvy k vytvoření návrhu pro konkrétní plochu. Vítěz získá finanční odměnu a jeho návrh se realizuje. Třeba nedávno v Plzni proběhla velmi povedená akce Wallz – Street Art Festival, kam pozvali umělce z celého světa a nabídli jim skvělé lokace pro murály. Pravidelně přes léto probíhá vícero podobných akcí po celé ČR. Co registruji, tak se docela rozjíždí podpora pouličního umění taky ve Středočeském kraji, třeba v rámci akce Město=Galerie. Jsem za to velmi rád.

Reklama

Uvažujete o workshopu, kde byste učil vytvářet murály?

Ne. Tuhle roli rád přenechám jiným. Docela často mi lidé píšou, jestli nedělám workshopy na airbrush (*malířská technika využívající malé pistole ke stříkání barvy pomocí stlačeného vzduchu, pozn. red.*). Zatím jsem to ale vždy odmítl. Nikdy jsem nechodil do žádné výtvarné školy, nemám žádné teoretické vzdělání, co se malování týče, jsem stoprocentní samouk. Mou střední uměleckou školou byly graffiti v ulicích rodného města a univerzitou graffiti na zakázku, které mě společně s airbrushem živí. Necítil bych se dobře v roli učitele. Sám to vnímám tak, že každou další namalovanou věcí se pořád učím. Jediný, koho občas trochu zaučuji, je můj tříletý synek. Toho si nedovolím odmítnout.

Reklama

Dostal jste někdy zakázku, kterou jste odmítl?
Ale jasně. Pár let dozadu mi volal manažer známé neonacistické kapely, zda bych zpěvákovi nepomaloval motorku. Ani jsem ho nenechal domluvit a poslal jsem ho někam. Rasismus – potažmo xenofobie v jakékoli podobě – je čiré zlo. Přímo z toho pramení hodně špatného, co se momentálně děje ve světě.

Vtipný příběh ale například byl, když u mě poptával jeden zbohatlík výzdobu podzemního bazénu ve své vile. Představoval si obraz, jak leží u bazénu ve vyzývavé poloze, pouze ve slipových plavkách s leopardím vzorem. Odmítl jsem a smál se tomu ještě asi měsíc.
A v poslední době jsem docela často, bohužel, nucen odmítnout nějakou airbrush zakázku.

Poptávek mi chodí tolik, že nemůžu vzít všechno. Je to fyzicky a časově nerealizovatelné, neumím se naklonovat. Proto upřednostňuji zakázky, kde je prostor pro kreativitu, kde to můžu posunout zase někam dál. Ať už techniku malby nebo téma. Držím se principu, že každá malba, co vyjde z mého studia, musí být jedinečný originál. Nedělám pásovou výrobu. Nejsem McDonald's. Prioritou je kvalita, nikoli kvantita.

Reklama

Diskuse (3 příspěvky)

Přečíst později

Sdílet článek

Témata: **Životní styl**, **Graffiti**, **Veřejné prostranství**, **Inspirace**, Slovensko

Tento článek jste si přečetli díky členství v iDNES Premium. Děkujeme, že jste s námi.

Věnujte odemčený článek přátelům

Pošlete jim odkaz, e-mail nebo jim ho nasdílejte přes sociální sítě.

Odemknout článek ›

PRÁVĚ NEJČTENĚJŠÍ PREMIUM ČLÁNKY:

Mrtvola ji děsila otevřenými ústy. Kamufláž čerstvé vdovy oklamala i lékaře

Nejsem Fierlinger. EU a NATO zmutovaly. Maláčová o odchodu straníků i Stačilo!

Vztah rodičů a dětí je tu jiný než v Německu. Spisovatel z Hamburku zkusil život ve Zlíně

Děti s medailemi. Dvanáctiletá čínská plavkyně je varováním v mnoha směrech